

Aynayı Kendimize Tutmak...

Prof. Dr.,
Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü,
İYTE

Semahat ÖZDEMİR

Yine onlarca insanımızı bilinçsizlik, bilgisizlik, ciddiyetsizlik ve sorumsuzluk sonucu anlamsızca yitirdiğimiz günlerin ertesindeyiz. Konya’da 11 katlı bir apartman, salt “olması gerektiği” gibi inşa edilmediği için, bu yapım süreci olması gerektiği gibi denetlenmediği için, veya apartmanın altında bilinçsizce artezyen kuyusu açıldığı ve denetlenmediği için, çöktü. Şu ana dek 92 kişiyi yitirdiğimize ilişkin bilgi geldi ve hepimiz bu sayının artmasından endişe ediyoruz. Endişe; acı ve hüznüle birleşiyor, yine öfkeye, yine kızgınlığa dönüşüyor.

Tam da meslek ahlakı dediğimiz şey bu işte. Yapılmakta olan işi, “yapılması gerektiği” gibi yapmak. Bu iş, hekimlik olabilir, mimarlık, mühendislik, plançılık, avukatlık olabilir. Bu mesleklerin pek çoğu ve tabii ki planlama mesleği de, doğrudan can güvenliği ile ilgili ve bir meslek insanının, işini doğru yapmaması sonucu, her an onlarca, yüzlerce hatta binlerce insanın can güvenliği tehlikeye girebilir.

Bu kez biz planlılar, Konya’daki faciyanın doğrudan sorumlusu değiliz belki. Ne de olsa tek bir yapı yıkıldı, ya projesi yanlıştı, ya da projesine aykırı uygulama yapıldı, bilinçsizce kuyu açıldı, yeterince denetlenmedi diyebiliriz. Sorumluluk mimar ve mühendislerde, müteahhit ve belediye görevlilerinde diyebiliriz. Ama acaba şu soruları kendimize birkez daha sormaktan kurtulabilir miyiz?

- Büromuzda küçük de olsa bir yerleşimin planlarını yaparken veya revizyon planını

çizerken, insan hayatını doğrudan ilgilendiren, jeolojik etütlerin, jeoteknik etütlerin mutlaka yapılması gerektiğini, 1999 depreminden sonra bu etütlerin mutlaka yenilenmesi gerektiğini ve plan kararlarının bu verilere göre irdelenmesi gerektiğini, belediye başkanına kesin bir dille anlattık mı? Ve daha sonra, etütleri yapan uzman arkadaşımızla, bu verileri planlamaya nasıl aktarabileceğimiz konusunda birlikte çalıştık mı? Yüzeysel suları, dere yatakları, su kanalları, yeraltı suları hakkında gerekli verileri toplayıp, çalıştığımız coğrafyayı yeterince inceleyip, elimizdeki haritayı bu verilerle yerinde yaşadık ve plan kararlarımızı bu verilere uygun biçimde verip, DSİ uzmanları ile bilgi alışverişinde bulduk mu?

- Çalıştığımız belediyede, planlama adına yapılan yanlış işlerde, gerekli bilgilerle ve teknik ve yasal gerekçelerle başkana ve meclis üyelerine, yapılmakta olan işin neden yanlış olduğunu ve bu yanlışın bedelinin insan hayatı olabileceğini, bir meslek insanı sorumluluğuyla yeterince anlattık mı, anlatan ve olmakta olana karşı duran meslektaşlarımızla dayanışma içinde olabildik mi, tüm girişimlerimiz olumsuzlukla sonuçlansa bile, meslek odamızı durumdan haberdar edip, yardımcı olma çağrısında bulduk mu?

- Görev yaptığımız bakanlıkta, değişen siyasi yapılanmaya ve tercihlere karşın, planlamanın temel ilkelerinin değişmeyeceği konusunda

ciddi, bilgi ile donanmış tartışmaları, korkusuzca ve yeterince yaptık mı, yapanların yanında güçbirliği içinde olduk mu, gerekirse hukuki süreçlerin işlenmesi konusunda elimizden geleni yeterince yaptık mı?

• Üniversitelerimizde vermekte olduğumuz derslerimizi, gerçekten yapabileceğimizin en iyisi düzeyinde ve dünyada bu konuda gelişen noktanın farkında olarak, yalnızca bilgi aktararak değil, öğrencilerimizle birlikte bu bilgiyi ülkemiz gerçekliğinde içselleştirerek verebildik mi? Ülkemiz planlama pratiğini yönlendirecek; yaşamakta olduğumuz sürece, kentlerimize, kentlilerimize, köylerimize, doğamıza dair nitelikli ve güncel araştırmaları, akademik yükseltme ve puan hesapları kaygısından bağımsız, salt yüreğimiz çarptığı için ve o soruların yanıtlarını bulmanın mesleğimiz için önemli olduğuna inandığımız için, yeterince ve nitelikli bir biçimde yapabildik mi?

• Belki de dördüncü, beşinci tercihimizle, öğrencisi olduğumuz, şehir ve bölge planlama bölümünde, yalnızca üniversite diplomasına sahip olmak için mi okuyoruz ve mezun olunca bize daha çok para kazandırabilecek bir başka bölümü seçmemiş/seçememiş olmanın pişmanlığını mı yaşıyoruz? Yoksa, ekonomiden, sosyolojiye, matematikten, hukuka, tasarımdan, felsefe ve tarihe dek, bizim entellektüel gelişimimize çok büyük katkısı olan planlama eğitiminin, bize açtığı pencerenin ve kazandırdığı dünyaya farklı bir bakış yetisinin farkında mıyız? Bir üniversiteli olarak ve yakın gelecekte plancı olacak bir öğrenci olarak, not ve ders geçme kaygısından uzakta, gerçekten öğrenmek, araştırmak, üstleneceğimiz toplumsal sorumluluğa kendimizi hazırlamak amacıyla elimizden geleni yapıyor muyuz?

• Hangi kurumda çalışıyor olursak olalım, hatta bu günün koşullarında bu meslekten para kazanmıyor bile olsak, bize sağladığı hayata ve dünyaya dair geniş bakış açısıyla, daha iyi bir dünya, daha iyi bir yaşam ve daha insanca yaşam çevrelerinin yaratılması adına, meslek odamıza ve ilgili sivil toplum örgütlerine gerekli katkıyı sağlayabiliyor muyuz?

Sorumluluk ve görev almaktan kaçınıyor muyuz? En azından aيداتlarımızı ödüyor muyuz? Yoksa birilerinin bizim adımıza bu mesleği daha saygın kılmalarını ve birilerinin de bizi kendiliğinden daha ciddiye almasını mı bekliyoruz?

• Meslek odamızda görev ve sorumluluk almaya aday olurken, serbest çalışan plancı / kamu / belediye çalışanı plancı gibi gruplandırmalar içindeki sığ ve dar tartışma ve çekişmelerden uzak, bu ülkenin ve toplumun yararına, bu mesleğin bilimsel gerekliliğe uygun bir biçimde icrasını sağlamaya dönük ve her kesimden meslektaşımızla emek ve güç birliği içinde olmaya açık bir tutum içinde yeterince olabiliyor muyuz? Kısır siyasi tartışmaları aşarak, odamız üyelerinin mesleki gelişimini, meslek etiği denetimini ve gerekirse hukuki müdahaleleri, yeterince, objektif ve güçlü bir biçimde gerçekleştirebiliyor muyuz?

Bu sorular çoğaltılabilir, herbirimiz kendimize daha başka sorular sorabiliriz. Dürüstçe verilecek yanıtların çoğunun, olması gerekenden uzak olacağı, bugünün kentlerinin yapısından, kentlilerinin sorunlarından, bu güzelim ülkenin yokolmakta olan doğasından açıkça anlaşılacaktır. Kuşkusuz, yaşamakta olan olumsuzlukların tek sorumlusu plancılar değil veya salt plancıların üst düzeyde meslek etiğine sahip olması sonucunda, yaşamakta olan olumsuzlukların tümüyle ortadan kalkacağını beklemek de mümkün değil. Ancak şu da bir gerçek ki, farklı biçimlerde dile getirdiğimiz birçok olumsuzluğun yaşanmasında biz plancıların da sorumluluğu var. Aynayı kendimize tuttuğumuzda, akseden görüntü çok saf, pırıl pırıl ve ışık saçan bir görüntü değil.

Aynadaki görüntü ışık saçmıyor. Çünkü hala jeolojik etüdlere dayanmayan veya etüt verilerine uygun olmayan planlarda, plancıların imzaları var. Çünkü hala Milas'ın Beçin'inde, Menemen'in Emiralem'inde, yörenin doğasına, insanına aykırı, çilek bahçelerinin, yüz yıllık zeytin ağaçlarının bulunduğu bölgeyi, sorgulamaksızın ve gereksiz yere kentsel gelişmeye açan imar planlarında, plancıların imzaları var. Aynadaki görüntü pırıl pırıl değil, çünkü Beçin'deki yaşlı teyze; doğduğu, büyüdüğü, yaşlandığı köyündeki

...birçok olumsuzluğun yaşanmasında biz plancıların da sorumluluğu var. Aynayı kendimize tuttuğumuzda, akseden görüntü çok saf, pırıl pırıl ve ışık saçan bir görüntü değil.

meyve bahçesini, zeytin ağaçlarını, evini, ahırını, kümesini gereksiz ve duyarsız bir biçimde talan ederek “imar parseli” ne dönüştüren, imar planının iptaline dönük açtığı davada, neredeyse çılglık atıyor, “imar neyin istemeyoom benn!”

Aynadaki görüntü ışık saçmıyor, çünkü Kuşadası’nı, Didim’i, Antalya’yı, Mersin’i korku filmlerindeki ruhsuz, beton yığınlarına dönüştüren planlarda, plancılarının imzaları var veya bu yokoluşa dair, plancılarının yeterli ve güçlü itirazları yok. Çünkü, çizilen planlar bütünüyle uygulansa bile, ortaya çıkan, sevilesi, yaşanması kentler değil. Çünkü hala yeterince örgütlü değiliz, dayanışma içinde değiliz, sorumluluğumuzun gerektirdiği

mücadele gücüne ve bilincine sahip değiliz. Tüm Dünyada yılda bir kez kutlanan, “Dünya Şehircilik Günü” kutlamaları kapsamında yapılan toplantılara katılmaya bile, yeterince gönüllü değiliz.

Oysa, yaşamakta olduğumuz, kavramakta güçlük çektiğimiz, ama olumsuz sonuçlarını çok açık ve acı bir biçimde deneyimlediğimiz, dünyanın / yaşamın bu yeni döneminde, insan olmanın, nitelikleri sorgulansa bile bu ülkede bir üniversite mezunu olabilmenin ve bir plancı olmanın getirdiği sorumluluklardan kaçma hakkımız yok. Zaten bundan kaçarak, kendimizle barışma ve aynadaki yansımıza gülümseyerek bakma şansımız da yok..